

SELÇUK
ÜNİVERSİTESİ
KONYA - 1975

41
yıl

INOCTE²⁰¹⁶

INTERNATIONAL NEW TENDENCIES CONGRESS IN OTTOMAN RESEARCHES

October 7-9, 2016 SARAJEVO

"In memory of Prof. Dr. H.Nejat GÖYÜNÇ"

PROCEEDINGS BOOK

INOCTE 2016
International New Tendencies Congress in Ottoman Researches
October 7 – 9, 2016 Sarajevo

Uluslararası Osmanlı Araştırmalarında Yeni Eğilimler
Kongresi
7-9 Ekim, 2016 Saraybosna

Proceedings Book
Bildiri Kitabı

Sarajevo, Bosnia-Herzegovina
7-9 October, 2016

Saraybosna, Bosna Hersek
7-9 Ekim, 2016

EDITORS/EDİTÖRLER

Alaattin AKÖZ
Doğan YÖRÜK
Hüseyin MUŞMAL

©All right reserved. No part of this publication may be reproduced, published, stored by any means, electronic, mechanical, and photocopying.

© Her hakkı saklıdır. Bu kitabın tamamı ya da bir kısmı, yazarlarının izni olmaksızın, elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemi ile çoğaltılamaz, yayımlamaz, depolanamaz.

Authors have responsibility for the content of their papers

Bu kitapta yer alan yazıların dil ve bilim sorumluluğu yazarına aittir.

ISBN: 978-605-9269-58-2

Congress was supported by the Turkish Historical Society (with the project numbered 2016.112), Selçuk University Scientific Research Projects Coordination Unit (with the project numbered 16702010) and Serik Municipality./Kongre, Türk Tarih Kurumu (Destek No: 2016.112), Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü (BAP) (16702010 numaralı proje) ve Serik Belediyesi tarafından desteklenmiştir.

Issue / Yayın

©Konya, December / Aralık 2016

COMMITTEES/KURULLAR

CHAIRMAN/ KONGRE BAŐKANI

Prof. Dr. Alaattin AKÖZ

Organizing Institutions/Organizasyon Kurumları

Selçuk University – TURKEY

Kahramanmaraş Sütçü İmam University-TURKEY

Kastamonu University-TURKEY

Artvin Çoruh University-TURKEY

Turkish Historical Society-TURKEY

The Honorary Committee/Onur Kurulu

Prof. Dr. Mustafa ŐAHİN
Rector of Selcuk University, TURKEY

Prof. Dr. Durmuő DEVECİ
Rector of Sütçüimam University, TURKEY

Prof. Dr. Seyit AYDIN
Rector of Kastamonu University, TURKEY

Prof. Dr. Refik TURAN
President of Turkish Historical Society(TTK), TURKEY

Organization Committee/Organizasyon Kurulu

Prof. Dr. Anisoara POPA
University of Danubius, ROMANIA

Prof. Dr. Bayram ÜREKLİ
Selçuk University, TURKEY

Prof. Dr. Doğan YÖRÜK
Selçuk University, TURKEY

Prof. Dr. Yehoshua FRENKEL
University of Haifa, ISRAEL

Prof. Dr. Glenn W. MUSCHERT
University of Miami, USA

Prof. Dr. Kayako HAYASHİ
Tokio University of Foreign Studies, JAPAN

Prof. Dr. Ramazan ÇALIK
Mayor of Serik (Antalya), TURKEY

Assoc.Prof. Elnur NESİROV
Azerbaijan State Pedagogical University, AZERBAIJAN

Assoc.Prof. Hossein KHOSHBATEN
Sarab University, IRAN

Assoc.Prof. Thomas KOCH
Kindai University, Osaka, JAPAN

Dr. Hülya ÇELİK
University of Vienna, AUSTRIA

Scientific Committee/Bilim Kurulu

Prof. Dr. Arzu TERZİ (İstanbul University, TURKEY)

Prof. Dr. Bilal KUŞPINAR (Necmettin Erbakan University, TURKEY)

Prof. Dr. Geza DAVID (Eötvös Lorand University, HUNGARY)

Prof. Dr. Han-Woo CHOI (Korea University of International Studies, SOUTH KOREA)

Prof. Dr. Heath W. LOWRY (USA)

Prof. Dr. İbrahim SOLAK (Sütçü İmam University, TURKEY)

Prof. Dr. İzzet SAK (Selçuk University, TURKEY)

Prof. Dr. Kadyrali KONKOBAYEV (Karaganda State Technical University,
KAZAKHSTAN)

Prof. Dr. Linda T. DARLING (University of Arizona, USA)

Prof. Dr. Mammad ALİYEV (Baku Slavic University, AZERBAIJAN)

Prof. Dr. Markus KOLLER (Ruhr University Bochum, GERMANY)
Prof. Dr. Mehmet Ali ÜNAL (Pamukkale University, TURKEY)
Prof. Dr. Mehmet Serhat YILMAZ (Kastamonu University, TURKEY)
Prof. Dr. Minna ROZEN (University of Haifa, ISRAEL)
Prof. Dr. Muzaffer TEPEKAYA (Celal Bayar University, TURKEY)
Prof. Dr. Nenad MOAČANIN (University of Zagreb, CROATIA)
Prof. Dr. Osman GÜMÜŞÇÜ (Çankırı Karatekin University, TURKEY)
Prof. Dr. Osman KÖSE (Police Academy, TURKEY)
Prof. Dr. Süleyman KIZILTOPRAK (TİKA Koordinatörü, ÖZBEKİSTAN)
Prof. Dr. Tufan GÜNDÜZ (Hacettepe University, TURKEY)
Prof. Dr. Yehoshua FRENKEL (Haifa University, ISRAEL)
Assoc.Prof. Alparslan DEMİR (Gaziosman Paşa University, TURKEY)
Assoc.Prof. Hatice ORUÇ (Ankara University, TURKEY)
Assoc.Prof. Hossein KHOSHBATEN (Sarab University, IRAN)
Assoc.Prof. Iurii AVERIANOV (Russian Academy of Science, RUSSIA)
Assoc.Prof. Juiliette DUMAS (Aix Marseille University, FRANCE)
Assoc. Prof. Katerina DALAKOURA (University of Crete, GREECE)
Assoc.Prof. Mübariz AĞALAROV (Azerbaijan National Academy of Sciences,
AZERBAIJAN)
Assoc.Prof. Namiq MUSALI (Khazar University, AZERBAIJAN)
Assoc.Prof. Rositsa GRADEVA (American University, BULGARIA)
Assoc.Prof. Vüsale MUSALI (Baku State University, AZERBAIJAN)
Assist. Prof. Aliye F. MATARACI (International University of Sarajevo, BOSNIA-
HERZEGOVINA)
Assist. Prof. Silviana RACHIERU (University of Bucharest, ROMANIA)
Dr. Mathieu JESTIN (Institute Pierre Renouvin University Paris, FRANCE)
Dr. Michal WASIUCIONEK (New Europe College, ROMANIA)
Dr. Muhammed JABRAYILOV (Azerbaijan National Academy of Sciences,
AZERBAIJAN)
Dr. Nedim ZAHİROVIĆ (Ruhr- University Bochum, GERMANY)
Dr. Paschalis ANDROUDIS (Aristotle University of Thessaloniki, GREECE)
Dr. Tatjana PAIC-VUKIC (Academy of Arts and Sciences, CROATIA)

Symposium Secreteriat/Sempozyum Sekreteryası

Assoc.Prof. Hüseyin MUŞMAL Selçuk University, TURKEY

Research Assist. Onur KABAK Selçuk University, TURKEY

Research Assist. Rıza ÖZBÖLÜK Selçuk University, TURKEY

CONTENTS

Ahmet ATALAY

OSMANLI'NIN ORTADOĞU'DAN TASFİYESİ: YENİ KOMŞUMUZ SURİYE
(1876 - 1920).....1-40

Alaattin AKÖZ

OSMANLI TOPLUMUNDA MAHREMİYET VE MEKAN.....41-56

Alparslan DEMİR

“KARAHİSAR-İ ŞARKİ”Lİ GÖÇMENLER VE İSKAN TARİHİ AÇISINDAN
ÖNEMİ.....57-68

Andelko VLAŠIĆ

THE ROLE OF FORESTS IN THE SPREAD OF REVOLTS AND BANDITRY IN
OTTOMAN SLAVONIA IN THE 16th and 17th CENTURIES.....69-82

Aydın EFE

MOSTARLI DEVLET MEMURLARI (SİCİLL-İ AHVÂL KAYITLARINA
GÖRE).....83-94

Ayla EFE

ŞİMDİYİ GEÇMİŞE TAŞIMAK: SÖZLÜ TARİHİN ORTAYA ÇIKARDIĞI
DENEYİMLER.....95-110

Bilal DEDEYEV

BİLİNMEYEN YÖNLERİYLE MİMAR ACEM ALİ.....111-126

Cemal ÇETİN

OSMANLI TOPLUMUNDA ‘SEYİRCİ ETKİSİ’ ÜZERİNE BAZI GÖZLEMLER
(1600-1750).....127-144

Çiğdem KARA

ETNOGRAF LUCY GARNETT’İN HARİKA OSMANLI MASALLARI.....145-162

Doğan YÖRÜK

KONYA KAZASINDA YERLEŞME VE NÜFUS (1584-1642).....163-182

Döndü ÇAVDAR

HACI MEHMET AKIF BEY AND THE DIRECTORATE OF ADMINISTRATION OF
ROYAL FURNISHINGS.....183-198

Erdem ÇANAK

BULGARİSTAN TÜRKLERİNİN CEYHAN’A İSKÂNİ (1950-1951).....199-222

Hatice Gül KÜÇÜKBEZCİ

TÂRİH-İ ÂLEM VE TÂRİH-İ UMUMÎ'DE YER ALAN ESKİÇAĞ TARİHİ
BÖLÜMLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....223-234

Hüseyin Baha ÖZTUNÇ

TUNA VİLÂYETİ'NDE İSKÂN EDİLEN MUHACİRLER İLE İLGİLİ
NİZAMNÂME VE TALİMATNÂMELER.....235-246

Hüseyin MUŞMAL-Müjgan MUŞMAL

OSMANLI SON DÖNEMİNDE KONYA VİLÂYETİ'NDE METEOROLOJİK
AFETLER VE ETKİLERİ.....247-266

İbrahim SOLAK

XVI. YÜZYIL MARAŞ SANCAĞI YERLEŞİM YERLERİNİN İSİM
ALMALARINDA DULKADIRLI AŞİRETLERİNİN ROLÜ.....267-276

İsmail KIVRIM

18. YÜZYILDA SARAYBOSNA'DA BİR BAKIRCI ESNAFININ MAL
VARLIĞI.....277-294

Ivan BALTA

“BOSNIAKHOOD” IN THE AUSTRO-HUNGARIAN POLITICS IN THE LATE
19TH AND EARLY 20TH CENTURY.....295-322

Kadir ACAR

1867 TARİHLİ VİLÂYET USULÜNE DAİR MEVZUAT MECMUASI.....323-334

Kürşat KURTULGAN

KONYA MERKEZE YERLEŞTİRİLEN YUGOSLAVYA MUHACİRLERİ...335-352

Mehmet Ali ÜNAL

EVLİYA ÇELEBİ'YE GÖRE SERHADLER VE SERHADLİLER.....353-390

Meriç GÜVEN

EMSİLE VE KAVÂİD KİTAPLARINA GÖRE TANZİMAT DÖNEMİNDE
OSMANLI NAHVİ “SÖZ DİZİMİ-CÜMLE BİLGİSİ”391-404

Mustafa HAYTA

İSLAM BOŞANMA HUKUKUNDA MÜT'ATÜ'T-TALÂK.....405-424

M. Murat ÖNTUĞ

TANZİMAT DÖNEMİ TEFTİŞ UYGULAMALARI HAKKINDA (1863-
1864).....425-442

Osman GÜMÜŞÇÜ	
OSMANLI AVARIZ TAHRİRLERİNİN GÜVENİLİRLİĞİ ÜZERİNE.....	443-468
Salih KIŞ	
OSMANLI ELİTLERİNİN 1911 ALMANYA ARAŞTIRMA GEZİSİ.....	469-478
Samet ALIÇ	
ŞEHİSUAROĞLU ALİ BEY DÖNEMİNDE DULKADİROĞULLARI-OSMANLI İLİŞKİLERİ (1515-1522).....	479-492
Selçuk PEKER	
SAVAŞÇI BİR OSMANLI SAZ ŞAİRİNİN DÜŞÜNCE DÜNYASINDA DENİZ VE DENİZCİLİK.....	493-504
Süleyman KÖKSAL	
BULGARİSTAN KOMÜNİST PARTİSİ YAYINLARINDA BULGARİSTAN TÜRKLERİNİ ETKİSİZLEŞTİRME VE ERİTME SİYASETİNDE BİR FAKTÖR OLARAK OLUŞTURULMAYA ÇALIŞILAN OSMANLI ALGISI.....	505-518
Taha Niyazi KARACA	
İNGİLTERE’NİN OSMANLI DEVLETİ’Nİ KORUMA POLİTİKASINI TERK ETMESİ.....	519-528
Taner ASLAN	
LEVANT POSTALARINDA EVRAK-I MUZIRRA.....	529-538
Yaşar SEMİZ-Güngör TOPLU	
TANZİMAT’TAN MEŞRUTİYET’E TÜRK TİYATROSU.....	539-552
Yaşar SEMİZ-Yusuf KODAZ	
OSMANLI DEVLETİNDE İLK DIŞ BOÇLANMA (24 Ağustos 1854).....	553-562
Yılmaz KURT	
SARAYBOSNA’NIN 1835- 1840 TARİHLİ TIMAR RUZNÂMÇE DEFTERİ.....	563-576
Zemzem YÜCETÜRK	
AHMET HİLMİ KALAÇ’IN EĞİTİM ve KÜLTÜRE VERDİĞİ ÖNEM.....	577-594
Mehmet ÖZKARCI	
OSMANLI HAMAM MİMARİSİNE HOŞGÖRÜNÜN YANSIMASI.....	595-613

ŞEHSUVAROĞLU ALİ BEY DÖNEMİNDE DULKADİROĞULLARI-OSMANLI İLİŞKİLERİ (1515-1522)

Samet ALIÇ*

ÖZET

Moğolların Anadolu'ya yaptıkları saldırılar sonucunda XIII. Yüzyılın ortalarından itibaren zayıflayan Anadolu Selçuklu Devleti XIV. Yüzyılın hemen başında parçalandı. Selçukluların zayıflamasıyla Anadolu'da küçük siyasi teşekküller ortaya çıktı ve bunlar birbirleriyle üstünlük mücadelesine giriştiler. Bu mücadelenin galip çıkan Osmanlılar, Anadolu'nun güneyinde üstünlük sağlamak için oldukça çaba sarf ettiler. Osmanlılar XV. yılından XVI. Yüzyılın ortalarına kadar Anadolu'nun güneyinde Memlûkler, Dulkadiroğulları ve Ramazanoğullarıyla uğraştı. Bu mücadelede Osmanlıların Dulkadirliyle olan ilişkileri önemli bir yere sahiptir. Çünkü Anadolu'nun güneyinde üstünlük mücadelesine giren Osmanlılar ve Memlûkler bu mücadelelerini Dulkadiroğulları üzerinden yürüttüler.

Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid 1398 yılında Sivas'ı topraklarına katınca Dulkadiroğulları ile Osmanlılar komşu oldu. Aynı dönemde Dulkadiroğullarında Sadaka Bey ile Nasıreddin Mehmet Bey arasında taht mücadelesi yaşandı. Yıldırım Bayezid'in desteğiyle Nasıreddin Mehmet Bey Dulkadir tahtını ele geçirdi. Bu olay Dulkadiroğulları ile Memlûkler arasında Dulkadiroğullarına hâkim olma mücadelesine neden oldu. Dulkadiroğulları üzerindeki Memlûk-Osmanlı rekabeti Osmanlıların Dulkadir topraklarına hâkim olmasına kadar devam etti. Dulkadiroğulları ile Osmanlılar arasındaki ilişkilerin en yoğun olduğu dönem Dulkadiroğullarının son iki beyi olan Alaüddevle Bey ve Şehsuvaroğlu Ali Bey dönemi oldu. Osmanlıların desteğiyle başa geçen Alaüddevle XVI. Yüzyıla kadar Osmanlı-Memlûk rekabetinde denge siyaseti izledi. XVI. Yüzyıldan itibaren Memlûklere meyleden Alaüddevle bu tavırlarının sonunda 1515 Turnadağ Savaşı'nda öldürüldü. Onun yerine Dulkadirli tahtına Şehsuvaroğlu Ali Bey geçti. Yavuz Sultan Selim tarafından tahta çıkarılan Ali Bey, Osmanlılara bağlı kaldı. Osmanlılara karşı gösterdiği itaatten dolayı Memlûklerle sık sık problem yaşadı. Osmanlılar ise Memlûklere karşı Ali Bey'e destek verdiler. Bu durum Memlûklerle-Osmanlı arasındaki üstünlük mücadelesini daha da artırdı. Memlûklerin Dulkadiroğullarını itaatine alma çabaları Yavuz'un Mısır'a sefer düzenlemesine sebep oldu. Osmanlılar Mercidabık ve Rinaye savaşlarıyla Memlûklere son verdiler. Bu savaşlarda Şehsuvaroğlu Ali Bey Osmanlılara hem askeri güç sağladı hem de kılavuzluk yaptı. Onun Osmanlılara olan yakınlığı Osmanlı Paşalarından Ferhat Paşa'da kıskançlık oluşturdu. Ferhat Paşa'nın entrikaları sonucunda Ali Bey 1522 yılında öldürüldü ve Dulkadir Beyliği son buldu.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Dulkadir, Memlûkler, Anadolu, Anadolu Beylikleri

* Arş. Gör., KSÜ, Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü, sametalic@hotmail.com.tr, TÜRKİYE

DULKADIRS-OTTOMANS RELATIONS DURING THE SEHSUVAROĞLU ALİ BEY (1515-1522)

ABSTRACT

Sultanate of Rum weakened as a result of the Mongols attack to Anatolia since mid-13th century and was destroyed at the beginning of the 14th century. Therefore, smaller political formations (Anatolian principalities) emerged and engaged in a struggle with each other. Ottomans struggled with Mamluks, Ramadan and Dulkadir Principalities in the southern Anatolia from 15th century to mid-16th century. This struggle has an important place at the Ottomans-Dulkadirs relations. Because the Ottomans and Mamluks carried on struggles over Dulkadir for dominance in this region.

Sivas was occupied by Ottoman ruler I. Bayezid in 1398 and thus Ottomans became neighbor with Dulkadirs. In this same period there was struggle for supremacy between Sadaka Bey and Nasireddin Mehmet Bey for throne of Dulkadirs. Nasreddin Mehmet seized throne of Dulkadir with the support of Bayezid. This situation caused to dispute on the Dulkadirogullari between Ottomans and Mamluks. Mamluk-Ottoman competition on Dulkadirs continued up to Ottomans occupied the Dulkadirs. Ottomans and Dulkadirs relations was intense in periods of Alaudevle Bey and Sahsuvaroglu Ali Bey who were last two rulers in Dulkadirs. Until 16th century, Alaudevle who seized throne of Dulkadirs by Ottoman support, followed balance politics in Ottoman-Mamluk competition in the region. Alaudevle who approached to Mamluks from the 16th century was killed in 1515 Turnadag war. Sahsuvaroglu Ali Bey was ruler after Alaudevle in Dulkadirs. Ali Bey who supported by Yavuz Sultan Selim, was loyal to the Ottoman. Ali Bey suffered frequent problems with Mamluks, because he approached Ottomans. The Ottomans supported to Ali Bey against the Mamluks. This situation increased the supremacy struggle between the Mamluks-Ottomans. Due to Mamluk operations against Dulkadirs, Yavuz organized campaign to Egypt. Ottomans won the war of Ridaniye against Mamluks occupied Egypt. Sahsuvaroglu Ali Bey provided military power and guidance to Ottomans in these wars. Ferhat Pasha who was an Ottoman Pasha envied against Sahsuvaroglu Ali Bey because Ali Bey was in close relationship with Ottomans. Ali Bey was killed the result of intrigues of Ferhat Pasha in 1522 and Dulkadirs ended.

Key Words: Ottoman, Dulkadir, Mamluk, Anatolian, Anatolian Principalities

1. Şehsuvaroğlu Ali Bey Dönemine Kadar Genel Hatlarıyla Dulkadiroğulları-Osmanlı İlişkileri

Ortaçağ Anadolu'sunun belki de en önemli olaylarından birisi Türklerin Anadolu'ya gelmeleridir. 1071 Malazgirt savaşıyla Anadolu'ya giren Türkler Anadolu Selçuklu Devleti'nin çatısı altında önemli bir siyasi güç haline geldi. 1240 Babailer isyanı ve 1243 Köseadağ yenilgisinin ardından Anadolu Selçuklu Devleti dağılma dönemine girdi ve Anadolu'da bir otorite boşluğu meydana geldi. Bu boşluktan faydalanan Türkmen Beyleri Anadolu'nun muhtelif yerlerinde beylikler kurdular. Bu beyliklerden olan Osmanlılar Batı Anadolu'da Söğüt ve Domaniç civarında ortaya çıkarak zamanla bir cihan devleti halini aldılar. Konumuzun esasını teşkil eden diğer beyliğimiz Dulkadiroğulları ise 1337 yılında Zeyneddin Karaca Bey tarafından Maraş ve Elbistan civarında Memlûklere tabi olarak kuruldu.

Osmanlılar ile Dulkadiroğullarının ilişkileri Dulkadir Beyi Sevli Bey döneminde başladı ancak bu dönemde iki siyasi teşekkül arasında kayda değer bilgi yoktur (Tansel, 1969:101). Sevli Bey öldükten sonra oğlu Sadaka Bey, Dulkadirli tahtına çıktı. Kahire'ye giderek Memlûklerden beylik menşuru aldı ve Elbistan'a tekrar döndü. Ancak döndüğünde amcasının oğlu Nasreddin Mehmet Bey kendisine rakip olarak çıktı. Bu sırada Osmanlılar 1398 yılında Kadı Burhanettin Ahmet Devleti'ne son vererek Dulkadirliiler ile komşu oldular. Dulkadirliilerde meydana gelen taht mücadelesine Osmanlı hükümdarı Yıldırım Bayezid müdahil oldu ve Nasreddin Mehmet Bey'i destekledi. 2 Ağustos 1399 günü Yıldırım Bayezid'in Elbistan'a gelmesiyle Sadaka Bey Dulkadirli topraklarından kaçtı. Böylece Osmanlı-Dulkadir ilişkilerindeki ilk önemli ittifak yapılmış oldu. (Söylemez, 2015: 118)

II. Bayezid döneminde Osmanlılar ile Dulkadirliiler arasında akrabalık bağı kuruldu. Bu dönemde Dulkadiroğulları Beyliği'nden Osmanlı sarayına iki gelin gönderildi. Bunlardan ilki Dulkadirliilerden Süleyman Şah isimli bir beyin kızı olan Sultan Hatun'dur. Sultan Hatun Yıldırım Bayezid ile evlenmiştir. Bu dönemdeki ikinci gelin ise Emine Hatun'dur. Emine Hatun, Dulkadir Beyi Sevli Bey'in kızıdır (Neşri, 1957:445; Gökhan, 2011:227). Emine Sultan 1391 yılında Yıldırım Bayezid'in oğlu Çelebi Mehmet ile evlendirildi ve Sultan II. Murat bu evlilikten dünyaya geldi (Gökhan, 2011:227).¹

Dulkadir Beyi Nasreddin Mehmet Bey Osmanlılarla iyi münasebetler kurma politikası izledi. Osmanlılar 1402 Ankara Savaşı'ndan sonra zor bir dönem yaşadı.

¹ Aslında Çelebi Mehmet'in zevcesi Emine Hatun'un kimliği üzerinde farklı görüşler ortaya atılmıştır. Bazı tarihçiler Emine Hatun'un Dulkadir Beyi Nasreddin Mehmet Bey'in kız olduğunu iddia etmekte, bazı kaynaklar ise Emine Hatun'u Nasreddin Mehmet Bey'in oğlu Süleyman Bey'in kızı olarak göstermektedir. Halil Ethem Bey bu konuda bir inceleme yaparak konuyu aydınlatmıştır. Ona göre Emine Sultan Sevli Bey'in kızı ve Çelebi Mehmet'in eşidir. Emine Sultan ile Çelebi Mehmet'in düğünü 1391 yılında yapılmıştır (Gökhan;2011: 227).

Osmanlıları yakından takip eden Nasreddin Mehmet Bey, Osmanlı taht mücadelesinde Mehmet Çelebi'ye destek vererek onun Osmanlı tahtını ele geçirmesine yardım etti.

Osmanlı hükümdarı II. Murat döneminde Memlûkler ve Karamanoğulları, Dulkadiroğulları üzerinde baskı kurdular. Dulkadir Beyi Nasreddin Mehmet Bey bu baskıya karşı Osmanlılardan yardım istedi. II. Murat'ın yardımıyla Kayseri şehri Dulkadirlilerin egemenliğine girdi. Nasreddin Mehmet Bey döneminde genel hatlarıyla Osmanlı-Dulkadirli ilişkileri iyiydi. Nasreddin Mehmet Bey'in ölümünden sonra beyliğin başına geçen Süleyman Bey döneminde de Osmanlı-Dulkadirli arasındaki ilişkiler genel hatlarıyla iyidir. Osmanlı hükümdarı II. Murat, Süleyman Bey döneminde Dulkadirlilerle arasındaki ilişkileri daha da ileriye taşıdı. II. Murat, Dulkadirli ailesinden Âlime Hatun ile evlendi. Oğlu Şehzade Mehmet'e de Dulkadirli Süleyman Bey'in kızı Sitti Hatun'u aldı (Gökhan;2011: 227). Kasım-Aralık 1450'de iki ay süren ve eşine az rastlanılır bir düğün yapıldı. II. Murat bu düğüne Anadolu'daki bütün ulema, kadı, fakir ve şairleri davet etti. Birçok kişiye bol ihsanlarda bulunuldu. Fatih'in eşi olan Sitti Hatun, Sultan II. Bayezid'in annesidir (Aşıkpaşazade, 2003:213; Sadettin, 1979:II, 245;Yinanç, 1989:55).

Dulkadirli Süleyman Bey öldükten sonra yerine oğlu Melik Arslan geçti. Melik Arslan Osmanlılara yaklaşıncı Memlûkler bu durumdan rahatsız oldu. Dulkadirliler ile Osmanlıların yakınlaşmasını istemeyen Memlûkler Melik Arslan Bey'i öldürerek yerine Şahbudak'ı geçirdiler. Memlûklerin bu hamlesi Osmanlıların hoşuna gitmedi ve bu durum Memlûklerle-Osmanlılar arasındaki üstünlük mücadelesini körükledi. Bu mücadele Dulkadir Beyliği yıkılana kadar bu beylik üzerinden devam etti. Memlûklerin Şahbudak'ı tahta çıkarmasına karşılık Osmanlılar Şehsuvar Bey'e destek vererek nisan 1466'da onu Dulkadirli tahtına çıkardı. Ayrıca 1467 yılında Osmanlı şehzadesi Bayezid dayısı Dulkadiroğlu Alaüddevle'nin kızı Ayşe Hatun ile evlendi. Ayşe Hatun, Yavuz Sultan Selim'in annesidir (Gökhan;2011: 231).

Osmanlıların desteği ile Dulkadirli tahtına oturan Şehsuvar daha sonra Osmanlılara sırt çevirerek bağımsızlık hayallerine kapıldı. Osmanlılara sırt çeviren Şehsuvar Bey, Memlûkler tarafından katledildi ve yerine Şahbudak Bey ikinci kez Dulkadirli tahtına oturtuldu. Memlûklerin desteğiyle tahtı ele geçiren Şahbudak onlara bağlı kalarak Osmanlılar ile çok sıcak ilişkiler kurmadı. Şahbudak'ın tahta çıkmasına tepki gösteren Dulkadirli Alaüddevle Osmanlılara sığındı. Fatih Sultan Mehmet'in desteğini alan Alaüddevle 1480 yılında Dulkadir tahtını ele geçirdi. Ancak 1481 yılında Fatih Sultan Mehmet'in vefatının ardından Alaüddevle Osmanlılara sırt çevirerek Memlûklere yaklaştı. Alaüddevle, 1510 yılından itibaren Osmanlıların Doğu Anadolu'daki bir diğer rakibi olan Safevîlere yaklaştı. Osmanlıların 1514'teki İran seferinde de onların zahire kollarını vurarak Osmanlıları oldukça zor duruma düşürdü. Onun bu tavrı Yavuz Sultan Selim'in sabrını taşırdı ve İran seferi dönüşü 1515 Turnadağ savaşıyla Yavuz Sultan Selim dedesi Alaüddevle'yi ortadan kaldırdı. Yerine Şehsuvaroğlu Ali Bey Dulkadirli tahtına çıkartıldı (Söylemez, 2015: 142).

2. Şehsuvaroğlu Ali Bey Döneminde Dulkadiroğulları-Osmanlı İlişkileri

Dulkadirli Bey'i Şehsuvar 1472 yılında Memlûkler tarafından ele geçirilip öldürülünce oğlu Ali Bey, Osmanlı sultanı II. Bayezid'e sığındı.² Osmanlılar ona devlet işlerinde önemli görevler verdi. Yavuz Sultan Selim Osmanlı tahtına çıktıktan sonra Şehsuvaroğlu Ali Bey'i Çirmen sancak beyi yaptı. Daha sonra Şehsuvaroğlu Ali Bey, Yavuz'un İran seferine katılarak Osmanlıların öncü kuvvetler komutanı olarak görev yaptı. Bu görev sırasında keşfe çıkan Safevî taraftarlarından Kızılbaşların bazılarını yakalayarak onları öldürüp onların başlarını amcasının oğlu Pirbende vasıtasıyla Sultan Selim'e yolladı. Pirbende, Eleşkird'e bağlı Sakallu konağında bulunan Sultan Selim'e ulaşarak ona 18 Ağustos 1514 günü Kızılbaşların kesik başlarını takdim etti ve Şah İsmail'in Hoy mevkiine kadar geldiğini haber verdi. Şehsuvaroğlu Ali Bey'in bu başarısına karşılık Sultan Selim ona üç bin flori,³ al bir at ve Hersek Ahmet Paşa'nın hazinedeki kılıcını hediye etti (Yinanç, 1989: 99; Sadettin,1979: IV, 199; Solakzade,1989; II, 22). Şehsuvaroğlu Ali Bey'in, Sultan Selim ile beraber yer aldığı Çaldıran savaşı neticesinde Osmanlılar Safevîleri mağlup etti. Şehsuvaroğlu Ali Bey savaş sonrası kaçan Safevî askerlerinin arkasından onları bir müddet takip ettiyse de sonra bu takipten vazgeçti. Netice de Şehsuvaroğlu Ali Bey Çaldıran savaşında Osmanlılara ziyadesiyle fayda sağladı. Çaldıran savaşının ardından Yavuz Sultan Selim Tebriz'e yürümeye karar verdi. Bu amaçla 29 Ağustos 1514 günü Dukakinzade Ahmet Paşa, Piri Çelebi, Sekbanbaşı ve Şehsuvaroğlu Ali Bey'i öncü kuvvet olarak Tebriz'e gönderdi. Kendisi de sonradan Tebriz'e girdi. Burada adına hutbe okutan Sultan Selim 14 Eylül 1514'te Tebriz'den Karadağ'a hareket etti.

Şehsuvaroğlu Ali Bey'in hem yiğitliği hem de sadakati Yavuz Sultan Selim'i oldukça memnun ediyordu. Diğer taraftan Dulkadirli Alaüddevle, Osmanlıların Çaldıran seferi sırasında Yavuz'a düşmanca tavır takınıp Osmanlı ordusunu oldukça zarara uğrattı. Bu sebeple Yavuz Sultan Selim Çaldıran seferi sonrasında Dulkadir topraklarını işgal etmesi karşılığında buraları Şehsuvaroğlu Ali Bey'e vereceğini beyan etti (Celalzade, 1990:389; Solakzade,1989:II, 23; Tansel, 1969:50). Savaş sonrası Yavuz, Amasya şehrine geldiğinde (Kasım1514) Şehsuvaroğlu Ali ile at üstünde yan yana giderken Ali Bey'e Kayseri sancağını vererek onu bol miktarda hazine ile Dulkadirli sınırına atadı. Ayrıca Yavuz, Şehsuvaroğlu Ali Bey'i Dulkadirli topraklarını ele geçirmesi için teşvik etti (Yücel ve Sevim:1991,125; Söylemez, 2015, 132). Şehsuvaroğlu Ali Bey, Kayseri şehrine atandıktan sonra bu sırada Bozok sancakbeyi olan Alaüddevle'nin oğlu Süleyman

² Bazı kaynaklar Alaüddevle'nin Diyarbakır seferinden önce oğlu Şahruh'u veliaht tayin ettiğini ve Ali Bey'in buna kızarak II. Bayezid'e sığındığını bildirmektedir (Bk. Aköz ve Solak,215:112)

³ Yavuz Sultan Selim'in Şehsuvaroğlu Ali Bey'e gönderdiği hediyeleri kaynaklar farklı farklı göstermektedir: İbn Kemal; Bin sikke-i efrenkiye ile merhum Gedik Ahmet Paşa'dan bir murassa şemşir'in Ali Bey'e hediye edildiğini bildirir. Şükri; Bir murassa eğerlü, altun bozdoğanlu at ve bir şemşir ve iki hilafı üç bin sikke kırmızı altının padişah tarafından Ali Bey'e gönderildiğini belirtir. Müneccimbaşı; Ali Bey'e "esbân-i hassadan raht-i mülûkî ile bir rahş ve üç bin altun ihsan buyuruldu." der (Selahattin Tansel, Yavuz Sultan Selim, s.50).

Bey ile karşı karşıya geldi. Bu mücadelede Şehsuvaroğlu Ali Bey, Alaüddevle'nin oğlu Süleyman Bey'i öldürdü. Yavuz Sultan Selim, bu gelişme üzerine Kayseri'ye ek olarak Bozok sancağını da Şehsuvaroğlu Ali'ye verdi (Solakzade, 1989:II, 32; Sadettin, 1979: IV, 229).

Alaüddevle Yavuz Sultan Selim'in Şehsuvaroğlu Ali Bey'i desteklemesinden oldukça rahatsız oldu ve Memlûk sultanı Kansu Gavri'ye haber göndererek Osmanlıların Dulkadir topraklarını işgal için çalışmalar yaptığını bildirdi. Yavuz, Mayıs 1515'te Kemah seferinde iken Kansu Gavri, Yavuz'a elçi göndererek Şehsuvaroğlu Ali Bey'in Kayseri ve Bozok sancaklarından alınmasını istedi. Onun bu isteğine karşılık Yavuz da Alaüddevle'nin Dulkadir Beyliği'nin başından azledilerek yerine Şehsuvaroğlu Ali Bey'in getirilmesini istedi. Kansu Gavri ise Yavuz'un bu isteğine karşılık daha önce iki devletin arasında nifak çıkarttığı için Ali Bey'in babası Şehsuvar'ın Kahire'de öldürüldüğünü bu nedenle Ali Bey'in Dulkadirli tahtına çıkartılmasının doğru olmadığını belirtti. Kansu Gavri, Dulkadir topraklarının artık elden çıkmak üzere olduğunu farkındaydı. Dulkadirlilerin ne paralarında ne de hutbelerinde Kansu Gavri'nin adı geçiyordu. Kansu Gavri, Yavuz'a haber göndererek metbû olduğu Dulkadirlilerin ya paralarında ya da hutbelerinde adının okunmasını ve Dulkadirlilerin metbûluk hakkının paylaşılmasını istedi. Bu istek karşısında oldukça hiddetlenen Yavuz, Memlûk elçisine: "Sultanınız muktedir ise hükümlanlık haklarını kendi ülkesinde muhafaza etsin." diyerek Mısır'ı bile fethedebilecek cesaret ve güçte olduğunu ima etti. Kansu Gavri ve Yavuz arasında elçiler gidip gelirken Alaüddevle Osmanlıların iâşe kollarına saldırarak onları zayıyata uğrattı. Bu saldırı Osmanlı hayvanlarının yemlerinin tükenmesine, dolayısıyla birçok hayvanın telefine sebep oldu. Alaüddevle'nin bu hamlesi bardağı taşıran son damla oldu. Nitekim Yavuz, Kemah kalesinin düşmesiyle yönünü Dulkadirli topraklarına çevirdi (Yinanç, 1989: 97; Solakzade, 1989:II, 34; Söylemez, 2015:133).

Yavuz, 5 Haziran 1515 günü Rumeli Beylerbeyi Sinan Paşa komutasında otuz bin kişilik bir Osmanlı ordusunu Sivas'tan Elbistan'a gönderdi. Osmanlı ordusuna kılavuzluk eden Şehsuvaroğlu Ali Bey, Kayseri'de İncesu'ya gelince kendisi burada kalıp Osmanlı ordusunun harekâtını izledi. Bu sırada Diyarbakır halkı İran kuvvetlerine karşı Yavuz'dan yardım istedi. Ancak Yavuz öncelikle Alaüddevle'nin topraklarının alınması gerektiğini daha sonra Diyarbakır'a gerekli yardımın gönderileceğini belirtti (Tansel, 1969:80). Yavuz, Memlûklerin Dulkadirlilere yardım etmesini engellemek için Akdeniz'e bir donanma yolladı. Alaüddevle Bey ise Yavuz'un bu hareketlerine karşılık hazinesini ve haremmini Turna dağına yolladı. Maraş'a açılan önemli geçitleri de tutturan Alaüddevle maiyetindeki beylerin uzlaşma isteğine rağmen "benim Osmanlıdan ne bâkim var" diyerek emirlerinin sözünü dinlemedi. Otuz bin kişilik Osmanlı ordusunu karşılamak için harekete geçti. 13 Haziran 1515'te Andırın ve Göksun arasındaki Ördekli bölgesinde iki ordu karşı karşıya geldi. Şehsuvar oğlu Ali Bey atının üzerinde " Kanı benim pederim Şehsuvar Bey'in devletinde nân ü nimetiyle behremend olan ve nice, in'âm ve ihsanlarla

başını yüceltenler, nimetin hukukuna riayet ederek mihr ü muhabbetten dem vuran ahabblar; ola ki sözlerinde sâdıktırlar. Böyle bir zamanda bana ve babama yâr-ı muvafık olanlar sancağımın dibine toplansınlar ki can ve baş ile emin olmağa Sâhipkiran cihan padişahı Yavuz sultan Selim'den rica edeyim.” (Solakzade, 1989:II, 32; Tansel, 1969:105) diye bağırarak babasının ikramlarına nail olmuş Türkmenleri kendi tarafına çekmeye çalıştı ve bir kısım Türkmenleri Osmanlı saflarına çekmeyi başardı. Göksun'da meydana gelen çarpışmada Alaüddevle'nin kuvvetleri bozuldu. Bunun üzerine Alaüddevle süratle Turna dağına çekildi (Yücel ve Sevim:1991, 125). Osmanlı kuvvetleri de onları takip etti. Osmanlı seyyislerinden birisi güzel elbiseler içindeki Alaüddevle'nin üzerine atılarak onu öldürdü. Öldürdüğü kişinin Alaüddevle olduğunu anlayınca da hemen başını keserek Sinan Paşa'ya takdim etti. Alaüddevle ölünce Dulkadir kuvvetleri, Alaüddevle'nin dört oğlunu ve kardeşi Abdürrezzak'ı savaş alanında bırakarak kaçtılar. Abdürrezzak Bey ise tek başına mukavemet edemeyerek esir düştü. Savaş sona erdiğinde Alaüddevle ve onun maiyetindeki bir oğlu, otuz boybeyi ve akrabalarından çoğu öldürülmüştü. Buna ek olarak Alaüddevle'nin dört oğlu, eşleri ve kardeşi Abdürrezzak da Osmanlılar tarafından esir edildi. Alaüddevle Bey'in öldüğü gün “merg-i hâin” (hainin ölümü) deyimi ile adlandırıldı ve onun kesik başı Göksun'da Yavuz Sultan Selim'e takdim edildi (Lütfi Paşa, 2001:111; Yinanç, 1989:98; Sadettin,1979: IV, 240-241). Yavuz da Alaüddevle'nin, vezirinin ve oğullarından birinin kesik başını Mısır'a gönderdi. Yavuz bu kesik başlar ile beraber Kansu Gavri'ye “bunun hakkından gelindi, nöbet sana geldi.” yazılı bir de mektup gönderdi. Memlûk sultanı Kansu Gavri, Alaüddevle'nin kesik başını görünce “bunlar kâfir başı mı ki Selim bana yolladı.” dedi. Osmanlıların gittikçe güçlenmesinden ve Dulkadir topraklarının Osmanlı idaresi altına girmesinden oldukça rahatsız olan Kansu Gavri, Osmanlılara karşı Şah İsmail ile ilişkilerini geliştirme politikasına gitti (Lütfi Paşa, 2001:112).

Dulkadirli Beyliği'nin metbûluğu Osmanlılara geçince Yavuz bu durumdan son derece memnun oldu. Çünkü Dulkadirli toprakları siyasi, askeri, stratejik ve ekonomik yönlerden çok önemli bir bölgeydi. Osmanlılar burayı alarak Anadolu'nun güneyinde hâkimiyetlerini iyice artırdı ve Çukurova'nın denetimi Osmanlılara geçti. Ayrıca Osmanlılar Alaüddevle'nin hazinesi ve Dulkadirli topraklarından çok miktarda ganimet elde etti. Osmanlılar, bu zaferle bol miktarda para, kıymetli mücevherler, mal ve hayvan elde etti. Öyle ki Dulkadir topraklarından elde edilen ganimet Çaldıran zaferinden elde edilen ganimetten daha fazla idi (Arifi Paşa, 2008: I, 49; Söylemez, 2015:135).

Yavuz, Alaüddevle'nin ölümü üzerine Dulkadir idaresini -Osmanlılara tabi olmak üzere- Şehsuvar oğlu Ali Bey'e verdi (Solakzade, 1989:II,76; Giesse, 1992:137; Celalzade, 1990: 168). Ayrıca önemli yerlere ve büyük kalelere dizdar, kötavul ve vergilerin toplanması için tahsildar atandı (Sadettin,1979: IV,242). Ali Bey, Dulkadir topraklarında Yavuz adına hutbe okutarak bu toprakların Osmanlı hâkimiyeti altında olduğunu ilan etti. Memlûk sultanı Kansu Gavri, Osmanlı sultanı Yavuz'a haber

göndererek Alaüddevle'nin oğullarına az da olsa bir yerlerin verilmesini istedi. Yavuz ise "kılıçla aldığım yerleri ancak kılıçla teslim ederim." diyerek bu teklifi reddetti (Yinanç, 1989:99).

Osmanlılar, Dulkadir topraklarını kendi idaresine aldıktan sonra güneydeki en güçlü rakipleri olan Memlûkler üzerine yürümek için 1515 yılında hazırlıklara başladı. Yavuz Sultan Selim, Memlûkler üzerine yapacağı seferi gizleyerek Gürcistan üzerine sefer yapacakmış gibi savaş hazırlıklarına başladı. Rumeli kuvvetleri ile beraber Vezir-i Azam Sinan Paşa Anadolu'ya gönderildi. Sultan Selim ağustos 1515'te Şehsuvaroğlu Ali Bey'e bir mektup göndererek sözde Gürcistan üzerine yapılacak olan savaşın Dulkadirli halkına duyurulmasını ve işe yarayacak erlerin savaş için toplamasını emretti. Ayrıca savaşa katılacakların ulufe ve tımarla ödüllendirileceğini bildirdi(Tansel, 1969: 121). Neticede Memlûkler üzerine yapılan Mercidabık (1516) ve Ridaniye (1517) savaşlarına Şehsuvaroğlu Ali Bey ve Dulkadirli Türkmenleri de katıldı. Bu savaşlarda Ali Bey, Osmanlı ordusuna hem kılavuzluk yaptı hem de askeri güç sağladı. Mercidabık savaşında Anadolu Beylerbeyi Zeynel Paşa ile beraber Osmanlı ordusunun sağ kanadında⁴ yer aldı. Şehsuvaroğlu Ali Bey'in karşısında yani Memlûk ordusunun sol kanadında amcası Abdurrezzak ile Şahbudak'ın oğlu Melik Arslan bulunuyordu. Savaş başlayınca Memlûk saflarında yer alan Melik Arslan en önde atını Osmanlı ordusu üzerine sürdü. Karşı cenahında yer alan Şehsuvaroğlu Ali Bey bir kılıç darbesiyle Melik Arslan'ın başını gövdesinden ayırdı. Savaş sonunda Memlûkleri mağlup eden Osmanlılar bu savaşta oldukça ganimet ve esir elde etti. Savaştan bir gün sonra elde edilen esirler ve kesilmiş başlar padişaha sunuldu. Sadece Şehsuvaroğlu Ali Bey padişaha beş yüz tane kesilmiş baş sundu.

Mercidabık zaferinden sonra Şehsuvaroğlu Ali Bey Suriye'ye ilerleyen Osmanlı ordusunun öncü kuvvetleri arasında yer aldı. Osmanlı ordusu Şam'a gelince burada Mısır'a gidilmesi veya geri dönülmesi hususunda bir istişare yapıldı. Şehsuvaroğlu Ali Bey geri dönmek isteyenlere şiddetle karşı çıkarak Yavuz Sultan Selim'i Mısır'ın alınması için teşvik etti. 20 Ocak 1517 günü Ali Bey sekiz bin süvari ile Bilbis (Bulbeys)'e girdi. Ridaniye köyüne yaklaşıldığında Osmanlı vezirleri bulundukları noktadan hücum edilmesi konusunda fikir beyan etti. Şehsuvaroğlu Ali Bey ise bu fikrin uygulanmasının olumsuz sonuçlar doğuracağını, Mukattan dağı yönünde ilerlenmesi gerektiğini belirtti. Sultan Selim, Ali Bey'in bu planını kabul etti. Neticede Osmanlılar ile Memlûkler arasında 24 Ocak 1517 günü Ridaniye savaşı meydana geldi. Bu savaşta Osmanlıların sağ kanadında⁵ yer alan Ali Bey, savaş esnasında bir ara Canberdi Gazali'nin hücumuyla biraz hırpalansa da daha sonra durumu toparlayarak Osmanlıların Mısır'ı ele geçirmesinde oldukça fayda sağladı. Osmanlı ordusu Kahire şehrine girince

⁴"Eyledi anın sağında karar

Zülkadir oğlu Ali bin Şehsüvar" (Sadettin,1979: IV, 285).

⁵ Şehsuvaroğlu Ali Bey Mercidabık savaşında olduğu gibi Ridaniye savaşında da Osmanlı ordusunun sağ kanadında yer aldı (Sadettin,1979: IV, 311).

Memlûk sultanı Tomambay, Buhayre'ye doğru kaçtı. Ali Bey onu takibe koyuldu ve Tomambay Nil nehrini geçmek isterken yakalandı (Yinanç,1989:102; Solakzade, 1989: II, 67; Tansel,1969:144). Yavuz, Memlûk sultanı Tomambay'ı Ali Bey'e teslim etti. Çünkü 1472 yılında Ali Bey'in babası Şehsuvar'ı yakalatıp idam ettirmişti. Ali Bey kendisine teslim edilen Tomambay'ı Kahire sokaklarında dolaştırdıktan sonra Babüzüveyle'de idam ettirerek babasının intikamını aldı (Yücel, Sevim:1991,135).⁶

Şehsuvaroğlu Ali Bey diğer yandan Mısır'ın fethi sırasında Safevîlere karşı doğuyu koruyan Bıyıklı Mehmet Paşa'ya da askeri destek sağladı. Osmanlılar Bıyıklı Mehmet Paşa komutasında bir orduyu Diyarbakır'ın fethi için görevlendirince Şehsuvaroğlu Ali Bey derhal bu orduyu iki bin kişiyle destekledi. Diyarbakır Osmanlıların doğu toprakları için çok önemli bir mevkide bulunuyordu. Osmanlıların, Safevîleri baskı altında tutabilmesi için Diyarbakır'a sahip olmaları gerekiyordu. Netice Osmanlılar Diyarbakır'ı ele geçirdi ve Şehsuvaroğlu Ali Bey bu önemli savaşta Osmanlılara asker yardımının yanı sıra iâşe yardımı da yaparak Osmanlıların Diyarbakır'ı ele geçirmelerine oldukça katkı sağladı (Yinanç,1989:100; Solakzade, 1989: II,76).

Ridaniye savaşından sonra Anadolu'nun doğusunda Safevî hükümdarı Şah İsmail'in yeniden Osmanlılara karşı bir hareketlilik içinde olduğu haberleri gelmeye başladı. Osmanlı sınır uçlarından gelen habere göre Şah İsmail, Nahcivan'da kışlamaktaydı. Amacı kış geçince Amasya üzerine yürümekti. Daha sonra gelen bir bilgi Şah İsmail İsfehan'a çekip buradan iki kola ayrılacağını ve bir kolun Mardin'e diğer kolun da Bayburt'a saldıracağını haber verdi. Bu bilgiler üzerine Sultan Selim Rumeli Beylerbeyi ve Şehsuvaroğlu Ali Bey'e haber göndererek Şah İsmail üzerine bir sefere hazır olmalarını emretti. Bu haber üzerine Osmanlı'nın doğu sınırlarındaki durum hakkında bilgi toplayan Şehsuvaroğlu Ali Bey, padişaha haber göndererek doğu Osmanlı'nın doğu sınırlarının güvende olduğunu ve buralarda Şah İsmail'in herhangi bir harekâta bulunmadığını bildirdi. Ali Bey'in verdiği bilgiler doğrultusunda Sultan Selim İran'a bir sefer düzenlemekten vazgeçti (Tansel, 1969:91).

Mısır'ın fethinden yaklaşık iki yıl sonra Turhal'da tımar sahibi olan Bozok Türkmenlerinden Celal 1519 yılında Şah Veli unvanıyla üç dört bin Kızılbaş'ı etrafına toplayarak Dulkadir topraklarında önemli bir isyan çıkardı (Lütfi Paşa, 2001:115; Yinanç, 1989: 102; Aköz ve Solak, 2015: 113). Bozok bölgesinde dört bin kişiyle Şehsuvaroğlu Ali Bey'in oğlu Üveys'in evini basan Celal, kısa sürede Şah İsmail'in de desteğiyle yaklaşık yirmi bin kişilik bir grubu etrafında topladı. Celal, kendisine karşı asker toplamaya çalışan Rum Beylerbeyi Sadi Paşa'nın üzerine yürüyerek onu mağlup etti ve bu savaşta Dulkadirlilerden Zünnun Bey katledildi. Bu zaferden sonra cesareti ve taraftarı

⁶ Tomambay'ın ölümü ile ilgili bilgiler tarihi kaynaklarda farklı şekillerde anlatılmaktadır. Kaynakların büyük çoğunluğu Tomambay'ın Şehsuvaroğlu Ali'ye teslim edildiğini ve Ali Bey'in onu astığını yazmaktadır. Başka bir bilgiye göre Tomambay, Yavuz Sultan Selim'in Yeniçeri Ağası Ayas Ağa tarafından idam edilmiştir (Bk. Tansel,1969:188-190). Olayların akışı ve tarihi kaynakların verdiği bilgilere göre bizce de Tomambay, Şehsuvaroğlu Ali tarafından idam edilmiştir.

artan Celal'in isyanı daha da büyüdü. Dulkadir topraklarında çıkan ve çok ciddi bir hal alan isyanın Ali Bey tarafından bastırılmaması üzerine Yavuz, Rumeli Beylerbeyi Ferhat Paşa'yı isyanı bastırmakla görevlendirdi. Diğer taraftan Karaman Beylerbeyi Hüsrev Paşa, Rum Beylerbeyi Şadi Paşa ve Şehsuvaroğlu Ali Bey de asilere karşı hareket emri aldılar. Kayseri'ye gelen Hüsrev Paşa ile Şehsuvaroğlu Ali Bey 23 Nisan 1519 günü Şadi Bey köprüsü (?) civarında bir araya geldi ve isyanı bastırmak için harekete geçtiler. 24 Nisan 1519 günü meydana gelen ve yatsıya kadar süren çarpışmalarda Ali Bey çok önemli yararlıklar gösterdi. Asi Kızılbaşların çoğu öldürülerek kadınları ve çocukları esir edildi. Asilerin başı Celal kaçtı; ancak peşinden Şehsuvaroğlu Ali Bey'in oğlu Üveys Bey onu takip etti. Şah İsmail'in topraklarına kaçarken Erzincan'da Cunkar cemaatine yakalanan Celal, Şehsuvaroğlu Ali Bey'in eline geçti. Ali Bey Akşehir'e yakın bir yerde Celal'in adamlarını yendikten sonra Celal'i başını keserek onun bedenini kulağı büyüklüğünde parçalara ayırdı ve sultana yolladı. Ayrıca Ali Bey, isyancı Celal ile iş birliği yapan Dulkadirlilerden Hisar Bey'i, onun iki karısını, üç kızını, dört oğlunu ve bir gelinini hapsedirdi. Osmanlılar lehine üst üste önemli başarılar sağlayan Şehsuvaroğlu Ali Bey'in bu başarıları Osmanlı devlet adamlarından Ferhat Paşa'nın kıskançlığına neden oldu (Yinanç, 1989:103; Solakzade, 1989:II, 88-89; Tansel, 1969, 96).

Yavuz Sultan Selim'in ölümünün ardından Şam valisi Canberdî Gazalî⁷ isyan ederek Şam'da adına hutbe okutup para kestirerek bağımsızlığını ilan etti. Ardından yirmi bin kişilik kuvvetle Halep'e geldi ve burayı kuşattı. Celalî isyanında olduğu gibi bu isyanda da Osmanlılar isyanı bastırmak üzere Ferhat Paşa'yı görevlendirdiler ve Şehsuvaroğlu Ali Bey'i de ona yardımcı tayin ettiler (Lütfî Paşa, 2001:116; Yinanç, 1989: 103; Aköz ve Solak, 2015: 113). Ferhat Paşa'nın gelmesini bile beklemeden Şehsuvaroğlu Ali Bey derhal harekete geçerek Halep valisi Karaca Paşa'nın yardımına gitti. Şehsuvaroğlu Ali Bey, Halep'e gelip Canberdî Gazalî'yi geri çekilmeye mecbur etti ve Canberdî Şam'a kadar çekildi. Halep'i kurtaran Şehsuvaroğlu Ali Bey, Canberdî Gazalî'yi takip ederek onu bir kez daha mağlup etti. Bu sırada Ferhat Paşa Halep'e geldi. Şehsuvaroğlu Ali Bey ile Ferhat Paşa birleşerek Canberdî Gazalî'nin üstüne gittiler. 27 Ocak 1521 günü Şam civarındaki Mastaba'da yapılan savaşta Canberdî Gazalî öldürüldü. Asilerin öldürülmesinin ardından Şehsuvaroğlu Ali Bey Dulkadirli topraklarına Ferhat Paşa'da Kanunî'nin emriyle Kayseri'ye döndü. Şehsuvaroğlu Ali Bey'in Osmanlılara karşı hizmetleri bunlarla da sınırlı değildir. Özellikle Kanunî'nin Batı seferlerinde Şehsuvaroğlu Ali Bey, Anadolu'nun doğusunu gelecek tehlikelere karşı Osmanlı ve Dulkadir topraklarını korudu.

Şehsuvaroğlu Ali Bey'in Osmanlılara yaptığı bu hizmetler Ferhat Paşa'nın kıskançlığını iyice arttırdı ve artık haset çıkarmaya başladı. Şehsuvaroğlu Ali Bey'in

⁷ Yavuz Sultan Selim Mısır'ı fethettikten sonra Memlûklerin önemli emirlerinden Canberdî Gazalî Yavuz'dan af diledi. Yavuz da onu affederek Şam Beylerbeyliği ilse Kudüs ve Gazze sancaklarına tayin etti (Yücel ve Sevim, 1990:II, 260).

halkına baskı ve eziyet yaptığı haberleri İstanbul'a kadar yayılınca Osmanlılar durumu gözden geçirmek için Dulkadir topraklarına bir teftiş heyeti gönderdi. Şehsuvaroğlu Ali Bey bu duruma sinirlenerek teftiş için gelenleri katletti (Yinanç, 1989:104). Bu olaydan sonra Şehsuvaroğlu Ali Bey'in çok şımardığı ve onun itaatten çıktığı haberleri yayıldı. Hatta onun bağımsızlık çalışmaları yaptığı söylentileri İstanbul'a kadar ulaştı (Yücel ve Sevim, 1990:II, 260). Bu durum uzun zamandır Şehsuvaroğlu Ali Bey aleyhine fırsat kollayan Ferhat Paşa'ya aradığı fırsatı verdi. Şehsuvaroğlu Ali Bey'in ölüm fermanını alan Ferhat Paşa, derhal Tokat'a gelerek Şah İsmail üzerine sefere çıkılacağını bu sebeple Ali Bey ve oğullarının Tokat'a gelmesi gerektiği haberini gönderdi. Çocukları ile beraber çağırılmanın hayra alamet olamadığını belirten emirlerine "benim Osmanlıdan ne alıp veremediğim var ki" diyerek kuvvetlerini toplayıp çocukları ile beraber Tokat'a gitti. Şehsuvaroğlu Ali Bey, Artukova'ya geldiğinde Ferhat Paşa tarafından karşılandı ve Ferhat Paşa, Ali Bey'e bir ziyafet verdi. Bu ziyafet sırasında Ferhat Paşa, Ali Bey ve oğullarını katletti (Yinanç, 1989:104). Ali Bey'in kesik başı Temmuz 1522'de o sırada Rodos seferinde bulunan Kanunî'ye ulaştırıldı.

Şehsuvaroğlu Ali Bey, esasen Osmanlılara en sadık Dulkadir Beyi'ydi. Osmanlılara hiçbir zaman sırt çevirmedi. Osmanlı tarihçilerinin verdiği bilgilere göre Şehsuvaroğlu Ali Bey Osmanlılar tarafından oldukça sevilmektedir. Örneğin Selimname'de Şehsuvaroğlu Ali Bey için "merd-i meydan-ı dilaveri (yiğitlik meydanının kahramanı), hizebr-i 'arsa-ı hünerveri (ustalık alanının arslanı), sahib-i ray-ı metin (sağlam görüş sahibi) ve fikr-i güzün (seçkin düşünceli) gibi sıfatlar kullanılır. (Celalzade, 1990:160). Ali Bey, Sultan Selim'in yolunda canla başla savaşıp, ziyadesiyle ona yoldaşlık etmiştir (Celalzade, 1990:389). Dulkadir oğullarından bahtiyar adam, iyi at binen, şanlı pehlivan, seçkin, anlayış eteğini yaymakla tanınan, namlı, sağlam akılla güçlü, heybette Ali prensipli Şehsuvar oğlu Ali Bey (Celalzade, 1990:375) gibi sıfatlar kullanarak onu yüceltmıştır. Selahattin Tansel de; "Padişah tarafından çok sevilen ve takdir edilen Şehsuvaroğlu Ali Bey" (Tansel,1969: 103) diyerek onun padişah yanındaki değerini ortaya koymaktadır.

Şehsuvaroğlu Ali Bey, Dulkadir Beyliği'nin başına geldikten sonra Osmanlılara oldukça fayda sağladı. Onlara karşı sadakatini de bozmadı. Hem Yavuz döneminde hem de Kanunî döneminde Osmanlı sultanları ile iyi ilişkiler kurdu. Hatta Kanunî'nin Belgrad Seferi dönüşünde sultana tebrikname göndererek gidilecek seferlerde yer almak istediğini belirtmiştir. Ali Bey öldürülünce Anadolu'da "Osmanlı yiğit basandır." diye terimler ortaya çıktı. Netice de Ali Bey'in öldürülmesi ile Dulkadir toprakları doğrudan Osmanlı topraklarına katıldı. Zaten Ali Bey'in ortadan kaldırılmasının en büyük amacı Dulkadir Beyliği'ni ortadan kaldırmaktı. Bu dönemde Osmanlı devletinin sınırları Mısır'a kadar ulaşmıştı. Anadolu'nun ortasında bağımsız veya yarı bağımsız bir beyliğin yaşamının devam etmesi çok da mantıklı değildi. Neticede Dulkadirli toprakları Maraş merkez

olmak üzere bir eyalet oldu. Bozok ise müstakil bir sancak yapılarak Osmanlılara katıldı (Yinanç,1989:105).

Sonuç

Dulkadiroğulları Beyliği özellikle XV. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Osmanlı, Memlûk ve Safevî gibi bölgenin en güçlü devletleri arasında sıkıştı. Bu nedenle Dulkadiroğulları özellikle Memlûkler ve Osmanlılar arasında bir denge siyaseti izledi. Osmanlılar tarafından Dulkadir tahtına oturtulan Alaüddevle kısa süre sonra Osmanlılara sırt çevirip Memlûklere yaklaşıncı hatta Osmanlılara karşı düşmanca tavırlarda bulununca Yavuz onun üzerine sefer düzenleyerek Şehsuvaroğlu Ali Bey'i Dulkadir tahtına oturttu.

Şehsuvaroğlu Ali Bey 1515 yılında Dulkadir tahtına oturmasına rağmen onun Osmanlılarla ilişkileri 1472 yılına kadar dayanmaktadır. Ali Bey, Osmanlılara sığındığından sonra askeri faaliyetlerdeki becerisinin karşılığı olarak Çirmen sancağının başına geçti. Bu olaydan sonra Ali Bey Dulkadir Beyliği'nin başına getirilene kadar tam bir Osmanlı askeri gibi görünmektedir. Ali Bey'in Çaldıran, Tebriz, Turnadağ, Mercidabık ve Ridaniye savaşlarından Osmanlı ordusunun öncü kuvvetlerine tayin edilmesi Yavuz Sultan Selim'in ona çok güvendiğini göstermektedir. Şehsuvaroğlu Ali Bey ise Yavuz'un güvenini boşa çıkarmadı. 1515 yılında Dulkadir tahtına getirilen Şehsuvaroğlu Ali Bey'in her davet edildiğinde koşarak Osmanlı ordusuna yardıma gittiği görülmektedir.

Kaynakların verdiği bilgilere göre Şehsuvaroğlu Ali Bey'in ölümüne kadar Osmanlılara hiç zarar vermediği aksine Osmanlıların Yavuz devrindeki doğu ve güney seferlerinde onlara çok fayda sağladığı çok açık bir şekilde görülmektedir. Nitekim Osmanlı tarihçileri Şehsuvaroğlu Ali Bey'den bahsederken onu yüceltici sıfatlarla anarlar. Peki, neden Osmanlılar kendisine bu kadar fayda sağlayan ve sadık olan Dulkadir Beyi'ni öldürdüler? Şehsuvaroğlu Ali Bey'in öldürülme sebebi sadece Ferhat Paşa'nın kıskançlığı veya entrikaları mıdır? Burada şunu hemen belirtmek gerekir ki devletlerarası ilişkiler karşılıklı çıkar ilişkisidir. Bu durum, tarihin ilk devletlerinden günümüze kadar gelen bir gerçektir. Bu minvalde düşünülürse Osmanlılar doğru zamanı bulduğunda başındaki beyin kim olduğuna bakmaksızın çok önemli bir coğrafyada bulunan Dulkadir Beyliği'ne son verdiler. Doğru zamandan kastımız şu ki; esasen Dulkadiroğulları Beyliği doğal ömrünü tamamlamıştı. Kurulduğu günden Alaüddevle'nin ölümüne kadar Dulkadiroğulları güçlü devletler arasında denge politikası izleyerek ayakta kalmayı başardı -bunu söylerken Dulkadiroğullarının askeri başarılarını ve yeteneklerini göz ardı etmemek gerekir-. Osmanlıların, Memlûkleri yok edip Safevîleri etkisiz hale getirmesiyle Dulkadiroğulları Beyliği'nin başı sıkışınca dayanabileceği bir güç kalmadı. Avrupa'nın doğusundan Arabistan'a kadar uzanan Osmanlı toprakları içinde bir Türkmen Beyliği'nin

siyasi varlığı düşünülemezdi. Netice olarak kanaatimizce Şehsuvaroğlu Ali Bey'in öldürülmesinin nedeni Ferhat Paşa'nın ufak tefek kıskançlıklarına ilaveten Osmanlıların siyasi gücünün artırılması ve Anadolu'da bulunan Osmanlı topraklarının bütünlüğünün sağlanmasıdır. Şehsuvaroğlu Ali Bey dönemi Dulkadirli topraklarının Osmanlılara geçiş süreci olarak da değerlendirilebilir. Belki de 1522 tarihinde gerçekleşen bu olayı Şehsuvaroğlu Ali Bey'in öldürülmesi olarak değil de Dulkadiroğulları Beyliği'nin Osmanlılara katılması olarak değerlendirmek çok da yanlış olmayacaktır.

KAYNAKÇA

- AKÖZ, A., SOLAK, İ., 2015, Dulkadirli Beyliği'nin Osmanlı Devleti'ne İlhakı ve Sonrasında Çıkan İsyanlar, Dulkadir Beyliği Araştırmaları, Kahramanmaraş, ss139-151
- ARİFİ PAŞA, Elbistan ve Maraş'ta Dulkadiroğulları Hükümeti
- ÂŞIK PAŞAZADE, 2003, Osmanlıların Tarihi, Haz. Kemal Yavuz, Yekta Saraç, MAS matbaacılık, İstanbul, 615s
- CELALZADE MUSTAFA, 1990, Selimname, Haz. Ahmet UĞUR ve Mustafa ÇUHADAR, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 461s.
- EDHEM Halil, 1926, Garbi Anadolu'da Selçukluların Varisleri, Matbaai Amire, İstanbul
- GİESE, F., 1992, Anonim Tevârihi Ali Osman, Haz. Nihat AZAMAT, Edebiyat Fakültesi Basımevi, İstanbul, 171s.
- GÖKHAN İ., 2011, Başlangıçtan Kurtuluş Harbine Maraş, Ukde Yay. Kahramanmaraş, 384s.
- HOCA SADETTİN, 1979, Tacü't-Tevârih, Kültür Bakanlığı, c.4, 408s.
- LÜTFİ PAŞA, 2001, Tevârih-i Âl-i Osman, Haz. Kayhan Atik, Kültür Bakanlığı, 538s
- MEHMET HEMDEMİ ÇELEBİ, 1989, Solakzade Tarihi, C.2, Haz. Vahid Çabuk, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara, 684s
- MEHMET NEŞRİ, 1957, Kitab-ı Cihannüma, c.2, Haz. F.Reşit Unat, M. Altay Köymen, TTK, 843s
- MÜNECCİMBAŞI AHMET DEDE, Müneccimbaşı Tarihi, C.2, s.516
- PEÇEVİ İBRAHİM EFENDİ, 1981, Peçevi Tarihi I, Haz. Bekir Sıtkı Baykal, Kültür Bakanlığı Yay. Ankara, , 356s
- SÖYLEMEZ, F. 2015, Osmanlı-Dulkadirli Siyasi ve Sosyal Münasebetleri, Dulkadir Beyliği Araştırmaları, Ed. Yaşar Alparslan, Mehmet Karataş, ss.113-139
- TANSEL S., 1969, Yavuz Sultan Selim, MEB, Ankara 266s
- YİNANÇ, R., 1989, Dulkadir Beyliği, TTK, Ankara, 185s
- YÜCEL Y., ve SEVİM A., 1991, Klasik Dönemin Üç Hükümdarı, TTK, Ankara, 300s
- YÜCEL Y., ve SEVİM A., 1990, Türkiye Tarihi, c.2, TTK, Ankara, 426s